

Koncentrikus körök?

Beszélgetés vidéki színházi vezetőkkel

Győri Kisfaludy Színház

A győri színház társulata több mint ötven évig játszott – ideiglenesen – abban az eredetileg tejcsarnoknak készült épületben, melyből az 1978/79-es évadkezdés jelent majd szabadulást: megnyílik Győr impozánsan modern, több mint háromszázmillió forintba került új színházépülete.

Cserhalmi Imre igazgató és Meczner János főrendező 1975 óta vezetik együtt a színházat. Munkájuk eredményeként a bérlők száma 1978-ra majdnem harminc százalékkal nőtt.

– *Munkásságukra a következő évadban fokozott kíváncsisággal figyelnek majd, hiszen az új épületbe új társulatot szerveztek, vidéki viszonylatban is szokatlanul csábító feltételekkel.*

CSERHALMI IMRE: Valóban, az új épülethez a színészlétszám és a bérek emelésére is engedélyt kaptunk, s így a színészgázi tekintetében sikerült a vidéki élvonalba kerülni.

MECZNER JÁNOS: Miskolcra hozzánk szerződött Kovács Mária, Bács Ferenc feleségével, Tanay Bellával és Martin Márta. Pécsről Holl István, Szolnokról Baranyai Ibolya és Bor József rendező, Kaposvárról Simon Géza, Debrecenből Dzsupsin Ibolya, Kecskemétről Varga Károly, Békéscsabáról – az évad első felére – Áts Gyula. Sajnos elment tőlünk Meszléry Judit és Jászai László. Induló opera tagozatunkba szerződtettük Póka Esztert, Komorniczky Zitát és Krasznai Tamást. Kaptunk tíz zenekari státust, így huszonnégy tagú zenekarunkkal teljesen függetlenedni tudunk a helyi filharmonikusoktól. Tehát idén két s a jövő évadra már három tagozatúvá bővülünk – akkor indul ugyanis a balett részleg, Markó Iván művészeti irányításával.

– *Mi lesz az évad programja?*

CSERHALMI IMRE: Repertoár rendszerben fogunk játszani, célunk, hogy egy-egy szerepet több színészre is kioszthassunk, így az előadások jobban megőrizhetik frissességüket. Kibővült társulatunk három helyen játszik majd: az új épületben hétszáz férőhelyes a nagy

színházterem. Stúdiószínházat hozunk létre az egyik, majdnem százszemélyes próbateremben. A régi épület – az a bizonyos volt tejszarnok – is tovább működik: kamaraszínházként.

MECZNER JÁNOS: Az új épület felavató darabja Illyés Gyula *Fáklyalángja* lesz, Kossuthot Holl István, Görgeyt Bács Ferenc játssza, az én rendezésemben. Az opera tagozat nyitó darabja Ránki György új operája lesz, melynek szövegkönyve Weöres Sándor *A holdbéli csónakosából* készült. Az új épületben mutatjuk be Jevgenyij Svarc *Sárkányát* Vass Zoltán Iván, Brecht *Koldusoperáját* Bor József rendezésében. Gorkij *Éjjeli menedékhelyének* rendezésére szeretnénk meghívni Harag Györgyöt. Én rendezem még a *János vitézt* és a *Bernarda Alba házát*. Bernarda Kovács Mária lesz. Az évadot Suppé *Boccacciójával* zárjuk. A Kamara Színházban Bozóky István Williams drámáját, *A vágy villamosát* rendezi vendégként – főszerepben Tanay Bellával. Vendégrendező, a komarnói Magyar Területi Színház igazgatója, Konrád József állítja színpadra Vészi Endre *Szuperballás* című darabját. Gyermeknek szóló előadás lesz az *Óz*, Vass Károly rendezésében. A stúdióban kortárs magyar műveket, köztük elsődrámás írók darabjait szándékozunk bemutatni. Az írókkal való kapcsolatról a színház új dramaturgja, Berkes Erzsébet gondoskodik majd.

CSERHALMI IMRE: Módosítottuk a bérletezést is. Az úgynevezett „bérletezett házak” jegyeinek mintegy harminc százalékát a pénztár értékesítheti. Természetesen meg kell keresnünk majd a saját „győri stílust”, hogy ne csak egy színház legyünk a sok közül. Élnünk kell az új épület óriási vonzerőjével – de nem akarunk ezzel visszaélni. Egyébként egy koncepció kibontakozásához legalább öt év szükséges.

Veszprémi Petőfi Színház

Péternári István igazgató beszélgetés helyett rendelkezésemre bocsátotta a színház jövő évadra vonatkozó műsortervét, valamint a színházról elszereződött és a színházhoz került művészek névsorát. Elmentek: Faragó József, Erdélyi Mária, Vajda Károly, Varga Tamás és Tár Mária. A színházhoz szerződtek: Molnár Zsuzsa, Sárvári Győző, Zsolnay András a főiskoláról, Jászai László a Győri Kisfaludy Színházról és Vadasi Tünde a Nemzeti Színház stúdiójából.

A műsorterv: Sütő András *Káin és Abel* című műve, Péternári István rendezésében;

Darvas József: *Részeg eső*, Tamási Áron: *Énekes madár*, Molnár Ferenc: *Színház*, ezeket Pethes György rendezi; Dóczi Lajos–Fényes Szabolcs: *Csók*, rendezi Konter László; Slowacki: *Mazepáját* a lengyel Alina Obidniak állítja színpadra; színre kerül Shakespeare-től a *Macbeth*, *A makrancos hölgy*. A Játékszín Karithy Ferenc *Gellérthegy álmodjait* Pethes György, Mrožek *Emigránsokjait* Péternári István rendezi. Bemutatják még Ingmar Bergmantól a *Jelenetek egy házasságból*, gyermekdarabként pedig Lázár Ervin *A hétéfű tündérét*.

Vendégként rendez Horvai István és Iglódi István. Kelm Pál és Balogh Gábor végzős, rendező szakos hallgatók az évad második felében itt végzik majd gyakorlati munkájukat.

Pécsi Nemzeti Színház

Eddig próza, opera, operett, balett és gyermek tagozata volt a színháznak. Most a Bóbita bábegyűttes csatlakozásával a részlegek száma hatra növekszik. A színházépület rekonstrukciója évről évre húzódik. Áthidaló megoldásként fokozatosan javíttatnak ki mindent. Ki tudja, hány év alatt?

Mindez azonban nem zavarja, nem akadályozza a színház vezetőit a társulat bővítésében, a műsorpolitika fejlesztésében. Nógrádi Róberttel beszélgetünk erről, aki 1962 óta igazgatja a színházat. Azzal biztosította a közönség és a szakma figyelmét a jövő évadra, hogy leszerződött három, ígéretes tehetségű, friss diplomás rendezőt: Hules Endrét, aki Schwajda György darabjával, a *Csodával* diplomázott az Ódry Színpadon; Konter Lászlót, aki Molnár Ferenc *Játék a kastélyban* című darabját és Szikora Jánost, aki Déry Tibor *Az óriáscecsemőjét* rendezte vizsgaként Pécsen.

– *Lesz-e elég feladat három kezdő rendező számára egy olyan színházban, melynek főrendezője a fáradszűzül sokat rendező Sik Ferenc, és rendező az igazgató is?*

– Ostobaságnak tartok minden nemzedéki vitát, és nagyon fontosnak tartom a fiatalokkal való kapcsolatot. Ez áll a színészekre és a velünk dolgozó drámaírókra is. Következő évi műsortervünkben egymás mellett szerepel Pilinszky János és Spiró György darabja. De más szempontból is igyekeztünk programunkat változatosabbá tenni, így állítva feladatokat elé fiatal rendezőinket. Talán szokatlanok tűnnek a darabcímek egymás mellett: Peter Weiss–Kafka: *A per*; Roscsin: *Szerelvény a hátszágba*; Mándy

Iván, Spiró György és Pilinszky János egy-egy darabja; a *Háry János* és Držić *Dundo Maroje* című vígjátéka.

– *A rendezőknek kiosztották már a darabokat?*

– Sik Ferenc rendezi a *Háry Jánost*, Hules Endre a *Dundo Marojét*, Szikora János *A pert*, s vendégként Galina Volcsek a Roscsin-darabot.

– *Ön mit rendez ebben az évadban?*

– Pécsen semmit, talán máshol, vendégként.

– *Az Önök színháza mennyire érezte meg a más színházakban történt változásokat?*

– Ezek személyi változások voltak, nem strukturálisak, melyek áttételeken keresztül hatottak volna.

– *Némi mozgás Önöknél is történt: elszereződött Holl István, Pogány György, Harkányi János, Pákozdy János.*

– A változásoktól teljesen függetlenül történtek ezek a mozgások. Aki nem találta meg nálunk számításait vagy a színház nem találta meg a számításait vele kapcsolatban, az természetesen máshol próbál szerencsét. Sokat beszélünk arról, hogy kevés a színésznők. Ma azt mondom, hogy a kérdés nem ez, hanem az, hogy nem arányosan oszlanak el színházainkban. Gyakran találkozom fővárosi színházban dolgozó színészekkel, akik panaszkodnak: nem becsülik meg őket. Ilyenkor előhúzó egy szerződési blankettát – és ők nemet mondanak. Fogva tartja őket a még mindig uralkodó főváros-centrikusság. Sajnálom őket, de meg is értem. Egyébként új tagjaink is vannak: a főiskoláról Horineczky Erika, Hartmann Terézia, Katona János, Tomanek Gábor, Vízgy György, a Nemzetiből Nagy Réka. Hozzánk szerződik Bozóky István, Bitskey Károly és Linka György is.

– *Czjmer József dramaturgiai munkájának s így a Pécsi Nemzeti Színháznak elévülhetetlen érdeme olyan írók megnyerése, mint Illyés Gyula, Hernádi Gyula, s itt karolták fel és mutatták be a fiatal Sárospataky Istvánt. Az ő nevük nem szerepel a jövő évi tervükben.*

– A folytonosságot nem a nevek, hanem a gondolatok jelentik. Nem hiányoznak műsorunkból a társadalomfilozófiai témák, ha nem is a forradalom anatómiáját boncolgatják, mint Hernádi, vagy a közéletiséget, mint Illyés. De a velük való kapcsolatunk is él.

– *Színházuk – épp a fent említett alapokon – megfogalmazhatóan nemzeti színházi karaktert alakított ki. Nincs-e változóban ez a karakter?*

– Mi nem tekintjük formálisnak, hogy Pécsi Nemzeti Színház vagyunk. Értelmezésünkben ez azonban nem hagyományápolást jelent csupán, hanem azt a feladatot, hogy mindent, ami magyar, illetve európai színházkulturánkban értékes, fontos, annak színházunkban helyet adjunk. Épp ez a látszólagos arctalanság: a színház arca.

Kecskeméti Katona József Színház

Kecskeméten az elmúlt színházi évadban lezárult egy korszak. Ruszt József főrendező eltávozott a társulattól, és a Népszínház új főrendezőjeként részben olyan színészekkel dolgozik majd, akik vele együtt a kecskeméti együttes magját alkották. Kecskeméten a folytonosságot Sajtos Géza igazgató személye jelenti, a változást, az újat pedig Beke Sándor, a színház új főrendezője. Beke erős évfolyamban végzett a főiskolán: évfolyamtársa volt többek között Székely Gábor, Zsámbéki Gábor is. A budapesti főiskoláról Kassára került, az ottani Thália Színház alapítója, rendezője volt. Legemlékezetesebb munkái Kassán: *Rómeó és Júlia*, *Isten, császár, paraszt*, *Énekes madár*, *Csongor és Tünde*, *Elvesztett paradicsom*, *Tóték*. Majd Miskolcra követték. Magyarországi pályáján Maeterlinck újrafelfedezésével, a nagyszerű *Monna Vanna*-val vetette észre magát, ezt követte Musset *Lorenzacciója*. Legutóbbi rendezése Schwajda György *Segítség* című darabja.

– *Nebezen szánta rá magát erre a beszélgetésre. Miért?*

– Azon túl, hogy nehéz feladat vár itt rám, helyzetemet az is nehezíti, hogy a magyar színházi életben csupán két esztendő tölthető, ismerkednem kell tehát nemcsak Kecskeméttel, hanem a színházi életünkben fellelhető különböző jelenségekkel is.

– *Szorítkozzunk akkor csupán adatokra, tervekre.*

– Célunk az, hogy stabil együttest építsünk ki. Ide szerződött Miskolcra Reviczky Gábor, Blaskó Péter és öccse, Blaskó Balázs is. Szerepekre szerződött Szakács Eszter. Nagyon számítok a most végzett fiatalokra: Szirtes Ágira, Andrez Katira, Szirmai Péterre. Szívesen szerződtem volna több, most végzett fiatalra is, de az óriási versengésben csak ennyit sikerült. Rendezőként jól csengő név a szakmában Szőke Istváné, aki Kaposvárról jött hozzánk. Új tag Gali László, Galamb Sándor pedig nálunk fog diplomázni. Továbbra is nálunk dol-

gozik a színész-rendező Szurdi Miklós. Fontosnak tartom, hogy minél több dinamikus, fiatal rendezőt nyerjek meg színházunk számára munkatársul. Céлом, hogy rokon ízlésű emberekből műhelyt alakítsunk ki. Dramaturgunk, Száraz György biztosítéka az írókkal való jó kapcsolatunknak. A pályakezdeőkkel Pavlovics Miklós dramaturgunk tartja majd a kapcsolatot. Nyitó előadásunk Sütő András *Káin és Ábel* című darabja lesz, Reviczky Gáborral és Blaskó Péterrel, az én rendezésemben. Nagyon szeretem a darabot. Merész vállalkozásnak ígérkezik Eörsi István *Play Molnár* (*Az ördög*) című darabja, melyet terveink szerint Szurdi Miklós rendez. Galamb Sándor vizsgarendezése Cocteau *Rettenetes szülőke* lesz. Szőke István Kecskeméten *Labiche Olasz szalmakalapjával* mutatkozik be. Mivel Reviczky személyében ideális színészt találtam Miskin herceg megszemélyesítésére, bemutatjuk Dosztojevskij *A félkegyelmű* jének Tovsztonogov-féle dramatizálását. Verne *Sztrogoff Mihályának* Csepreghy-féle feldolgozását Szőke István rendezi majd. Az évad végi bemutatókat még nem döntöttük el pontosan. Terveink közt szerepel a *Jó estét, nyár, jó estét, szerelem* vagy a *Két úr szolgája*, évadzáró darabként az *Irma, te édes* vagy a *La Mancha lovagja*. A Kamaraszínházba kísérleti műsortervet dolgoztunk ki. A gyermekeknek Maeterlinck *Kék madarát* mutatjuk be Köllő Miklós vendégrendezésében és Móra *Rab ember fiait* Vánca István dramatizálásában.

– *Ön a romantikus darabokért rendezője. Miért hagyta ki a műsortervéből a közönség becsalogatásának biztos lehetőségét?*

– Ha arra gondol, hogy a *Monna Vanna* meséjével, szépségével hozzáférhetőbb a közönség számára, mint például *A félkegyelmű*, akkor azt kell válaszolnom, hogy én ebben nem hiszek. Lehet olyan sikeres *A félkegyelmű* is, mint egy romantikus darab. Másrészt én hiszek a televízióban: a tévé az igényes, gondolatgazdag darabokat is hozzáférhetővé teszi mindenki számára. Nekünk neveli a közönséget. Ha tervezett produkciókat egyenletes, jó színvonalon sikerül megvalósítanunk, akkor a közönség tetszése nem fog elmaradni. A siker pedig vonzó dolog.

– *Aggályai ellenére miért vállalta a kecskeméti főrendezői megbízatást?*

– Vállaltam, mert színházalapítási lendülettel kerültem már Kassára is. Harmincöt ottani rendezésem és a miskolci két év után itt új lehetőség kínálkozott

számomra. Nem színházalapítás, de újrászervezés, nem romokból, hanem meglévő alapokra. Ilyen alap az igényes műsorpolitika, a kivívott repertoár rendszer. Nem kell tehát megtagadni a múltat, hanem folytatni, ami itt elkezdődött.

Miskolci Nemzeti Színház

Kiürült a miskolci színház! – röppent fel a hír tavasszal, a szerződöttesek időszakában. S valóban: Miskolc nem tudta felvenni a versenyt sem a győri új színház kecsgetető szociális és anyagi juttatásaival, sem Kecskemét művészi hírnevének vonzásával. Győrbe szerződött sok, sikerekben gazdag miskolci évad után Kovács Mária; alig egy magyarországi évad után Bács Ferenc és Tanay Bella, akik Győrben lakást kaptak és Martin Márta. Kecskemétre Beke Sándor vonzotta Blaskó Pétert és Reviczky Gábort. S a színház sztárja: Gyöngyössi Katalin sem írta alá a színház által kínált szerződést, igaz, más szerződést sem. Illés István, a színház főrendezője, Sallós Gábor igazgató nevében is beszél, amikor szinte kérdés nélkül, hangosan veszi számba – ki tudja, hányadszor – azokat a tényezőket, melyek a jelenlegi helyzethez vezethettek.

– Ebből, a még mindig nem teljesen stabilizálódott színházi helyzetből csak a stabil színházak kerülhetnek ki győztesen. A folyamat, mely idáig vezetett, már a hetvenes évek elején elkezdődött. A vidéki és a budapesti színházak közt kialakult az az általam „nem-fővárosinak” nevezett három színházi műhely, mely rengeteg eredménye mellett nem kevés feszültséget okozott vidéken és a fővárosban egyaránt! Nem mindegy az, hogy a fővárost körülvevő száz vagy kétszáz kilométeres körön helyezkedik el az a város, melyben a színházat vezetjük. Nekünk, a külső körön dolgozóknak fokozottabban kellett megküzdenuk minden elismerésért, ugyanakkor ezek a „nem-fővárosiak” szinte kritizáló szót sem kaptak már évek óta. S ez nekik sem vált javukra.

– *Ezzel vitatkoznék: az igaz, hogy a szakmában kialakult az Ön kifejezésével élve a „nem fővárosiak” tábora, de bármikor demonstrálhatta véleményét az ellentábor is.**

– Egy-két év alatt eldől majd, hogy

* A szerkesztőség a kilométer- és távolságelmélettel is vitatkozna: Kaposvár lényegesen messzebb van, mint Győr vagy Veszprém; s körülbelül annyira, mint Miskolc, Debrecen, Szeged, Pécs, Békéscsaba. Csak talán rosszabb összeköttetéssel.

kinek volt igaza, s mindenki meggyőződhet arról, hogy ezek az értékek valódi értékek voltak-e, s azok maradtak-e más közegben is. Kulturális vezetésünk felnyitott egy zsilipet, lehetőséget adott egy érték-átrendeződesre: országos szinten. Ez a nagyon egészséges mozgás azonban magával hozott egy bizonyos kényszerállapottal magyarázható morális devalválást. Egyes színházi vezetők és színészek lépése majdhogynem etikátlan. Miskolc valóban nem tudta felvenni a versenyt sem a lakásjuttatások, sem a gázsik terén.

– *A színházon belül is problémák lehetnek, hiszen más társulatok tagjai is kaptak kecsesítő ajánlatokat, mégis maradtak.*

– Talán művészileg nem sikerült annyit adni néhány embernek, amennyit megérdemelték volna. De ez épp az elszereződöttekre mondható el a legkevésbé! Tavasszal egy tíz éve stabilnak mondható társulat vált hirtelen mobillá. Eddig minimális volt az átrendezés. A sok elszereződéssel demonstrálódik igazán, hogy mennyi értékünk volt! S ez a sajtó felelőssége is! Ha fele olyan intenzitással érdekelte volna a sajtót, például Blaskó Balázs művészi munkája, mint amennyit az elmenetele, akkor talán nem is kellene most erről beszélnünk... És még egy: ha a vidéki színházak budapesti vendéjátéka pár éve – mondjuk öt éve – „intézményesített” volna, akkor talán latens értékeink is kiderülhetek volna. Hogy a sport nyelvén fejezem ki magam: egy NB/I-es forduló elképzelhetetlen mérkőzések nélkül!

– *Őnök hogyan tapasztalták az említett morális devalválációt?*

– Mi semmiféle zsarolást nem fogadtunk el sem morális, sem művészi, sem anyagi értelemben. S azokat az irreálisan magas gázsikat is nevetségesnek tartom, melyeket sok vidéki színházunk fiatal színészeinek felkínált. Persze ez nem jelenti azt, hogy nekünk nem kellett kinyitni a pénztárcánkat, amikor Vándor Évát, Polyák Zsuzsát, Maróti Gábort és a színész-rendező Orbán Tibort szerződöttük. De az alapszabály az, hogy a társulat alapító tagjait képező tapasztaltabb művészekhez integráljuk a fiatalokat. Máthé Évára, Csapó Jánosra, Fehér Tiborra gondolok. Talán visszakapják rangjukat a sajtóban – s remélem, színházunkban is...

– *Tisztelem azokat, akik itt akarnak helytállni, s az új tagok közt is vannak reményteljes egyéniségek. De elegendőnek-e ahhoz, hogy egy színház épülhessen rájuk?*

– A legközvetlenebb feladat a következő évad. Erre valóban kell vendégeket hívunk. Ibsen *Solness építőmesterének* főszereplője (rendezésemben) Bessenyei Ferenc lesz; Hilda Bordán Irén. Az évad második felére meghívtuk Kassáról Csendes Lászlót. De műsortervünket alapjaiban nem vendégekre építjük. Folytatjuk a romantikus sorozatunkat, melyet a *Monna Vannával* kezdtünk. Goethe *Clavigóját* Szücs János rendezi. Bródy Sándor *Timár Lizája* lesz a fiatal Halasi Imre vizsgarendezése. Orbán Tibor Ödön von Horváth *Férfiakat Szelistyének* című darabját rendezi. Két eredeti magyar bemutatót tervezünk: Juhász István *Máz* és Serfőző Simon *Ottbontalanok* című darabját. Előadunk Abramovics és Csehov-egyfelvonásosokat, és a vásári komédiák stílusában Molière *Scapin farsangjait* és a *Tudós nőket*. Zenés darabjaink: a *Koldusdiák* és Buchardt *Tűzjárték* című musicalje. Gyermekeknek szóló előadás lesz az Őz.

– *Hallgatom, ahogy beszél, s egyre arra gondolok: ennyi csalódás, keserűség, kudarc után hogybogy nem adta fel?*

– Ha színházunk előbb már említett törzstagjai is cserben hagytak volna, akkor én is feladom. Mert akkor a hiba bennem lenne.

Békés megyei Jókai Színház

Néhány színházról túl sokat beszéltek, írtak a múlt évben; talán a legkevésbé szó a békéscsabai színházról esett. A szánkozók, sőt közönyösek pedig rosszabbak még az ellenségnél is. Ilyen légkörben igazgatja 1977. július 1-e óta a színházat Jurka László.

– *Nagy optimizmus kellett ehhez a színházigazgatáshoz?*

– Tudtam, hogy mit vállalok, de azt is, mit akarok. Egy év alatt nagy eredményeket felmutatni, színházprofilt teremteni lehetetlen. Azt azonban már elértük, hogy a korábbi hat bemutató helyett nyolcat tartunk, meg két gyermekdarabot állítsunk színpadra. Az elmúlt évadban olyan darabok szerepeltek programunkban, mint Németh László *Bodnárnéja*, a *Férjek iskolája* Molière-től, s a jó visszhangot kiváltott szovjet dráma, a *Ne löjetelek a fehér battyúra*. Stúdiószínházunkban általában évi két bemutatót tartunk.

– *Ne haragudjék, de igényli-e a közönség a stúdióelőadásokat egy olyan városban, ahol tudomásom szerint a nagy színház látogatottságával is problémák vannak?*

– Téved. A békéscsabaiak nagyon sze-

retik a színházat, mindig minden előadáson telt ház van. Törekvéseinket felügyeleti szerveink is maximálisan támogatják, ennek eredményeként az új évadra új köntösbe öltözünk: újrafestik és kárpitozzák a nézőteret, átfestik az előcsarnokot is. 1980-ra, a színház fennállásának huszonöt éves évfordulójára a színpadot is felújítják. A társulatot is fejleszteni szeretnénk. Sajnálatos sajtósága volt eddig ugyanis színházunknak a fiatal színészek hiánya.

– *Fiatal színészeink idén jobbnál jobb ajánlatok közt válogathattak. Kit sikerült megnyerniük?*

– Ferencz Évát Szegedről, Timár Zoltánt a főiskoláról, valamint Mezey Annamáriát, Szücs András, Szilárdi Istvánt, Csizsár Nándort, Nagyiday Istvánt. A fizetésekkel nem fukarkodtunk, van olyan a felsoroltak közt, aki havi 4500,- forintot fog keresni. Ezt az évadot negyvenhárom színésszel kezdjük, ellentétben a tavalyi harminckettővel. A mennyiségi gyarapodás azt jelenti, hogy rendezőink új szerepkörökben gondolkodhattak a program tervezésekor.

– *Milyen darabokat tűznek műsorra?*

– A lengyel Kruczkowski *A szabadság első napja* című darabját Nagy András László rendezi. Csurka *Dögölt aknák* című komédiája Bán Ernő rendezésében két idősebb színészünk jutalomjátéka lesz. Az *Egy szerelem három éjszakájának* rendezésére Sík Ferencet kértem fel. Tervezzük Kopányi György új darabjának, Illyés *Dupla vagy semmi* című drámájának bemutatását, esetleg elő fogjuk adni a Petrovics Emil által megzenésített *Lüszisztrátét* és talán Shakespeare *Vízkeresztjét*. Én Kopányi új darabját fogom rendezni.

– *Mi az oka az országos rangú gyulai városi színház és a békéscsabai színház merev különállásának?*

– Már az idén nyáron változások történtek. Nagy András László gyulai rendezését, a *Fehérlőfiát* áthozzuk a mi színházunkba. Más produkciók áthozatalát is tervezzük.

– *Vajon méltóan tudják majd ünnepelni színházuk évfordulóját?*

– Jók az előjelek, úgy érzem jól használtuk ki színházi életünk forrongásait. Jó a társulat hangulata – huszonhét új lakást is kaptunk –, s a jó hangulat megsokszorozza a lehetőségeket. A legfontosabb az, hogy a társulat minden tagja, művészek és műszakiak egyaránt tudjanak együtt gondolkodni, bánkódni, s a sikernek – ha lesznek – együtt örülni...

Kaposvári Csiky Gergely Színház

Ez év tavaszán a színház eddigi főrendezője, Babarczy László a színház igazgató-főrendezőjévé lépett elő. Ez a hír önmagában nem kavarta volna fel szakmai közvéleményünket, az azonban már igen, hogy Zsámbéki Gábor Nemzeti Színházba történt kinevezésével egyidejűleg robbant a híres kaposvári rendezői „négyesfogat”, hiszen Ascher Tamás szintén a Nemzetibe, Szőke István pedig Kecskemétre szerződött. Zsámbéki magával vitte a társulat öt kiváló színészét az ország első színházába.

– Zsámbéki Gábor minden rendezői tehetőségén túl kiemelkedő társulatszervező és -megtartó (!) volt, hiszen kitűnő kollektív munkában fogott össze nagyon eltérő karakterű művészeket éveken át. Ez is hozzájárult a színház kivételes hírnevéhez. Színházuk hírneve csúcson volt, amikor a változások történtek. Önnek most egyedül kell folytatnia azt, amit éveken át többemagával elkezdett. Lehet-e folytatni?

– Ne haragudjék, de tévedés azt hinni, hogy a színház már zenitjén volt. Sok probléma várt volna még megoldásra. A változások sem értek minket teljesen váratlanul. De minderről különböző fórumokon már beszéltem, kicsit talán túl sokat is. Ezért, ha lehet, hadd beszéljek a jövőről, ami engem, a társulatot és – gondolom – a közönséget legjobban érdekli.

Lehet-e folytatni? Folytatni kell. Műsorpolitikánk, alapelveink változatlanok. Mindezt jövő évi műsortervünk demonstrálja a legjobban. S megmutatja azt is, hogy kik lesznek társaim a munkában. Évadnyitó bemutatónk Brecht *A szecsuanai jóember* című darabja. A rendező: Ascher Tamás, a címszereplő Pogány Judit. Régi tervünk ez a bemutatónk, ebben az évadban mindenképp műsorra tűztük volna, s most sem akadály a bemutatónak az, hogy papíron sem a rendező, sem a főszereplő nem a színház tagja többé. Minden évben műsorunkra tűzünk egy operettet, s ezután is makacsul keressük azt a másfajta stílust, amellyel a hetvenes évek végén az operettet tolmácsolni lehet.

– Azt hittem, Kaposváron már megtalálták ezt a stílust.

– Megtalálni nem lehet, csak megközelíteni. Erősek nálunk az operett hagyományai, de a műfaj kínálja a merészebb, abszurdabb asszociációkat. Ez évi bemutatónk Hervé *Nebáncsvirágja* lesz, rendezője Gothár Péter.

Főiskolás korom óta vágytam Shakespeare *Szeget szeggel* című darabjának

megrendezése. Ebben az évadban ezt is mindenképp műsorra tűztük volna. A szereposztásról még nem döntöttünk. Bernstein *Candide* című musicaljét Gazdag Gyula rendezi, erős szereposztásunk lesz, néhány jó énektudással rendelkező új tagunknak – például Nagy Anikónak és Spindler Bélának – köszönhetően. Vendégként a lengyel Maciej Prus rendezi Gombrowicz *Esküvő* című darabját.

A cseh új hullám jelentős képviselője volt Hrubin. *Augusztusi vasárnap* című darabját Gazdag Gyula rendezi. Bulgakov *Bíbor szigetét* többen rendeznék szívesen. Tartalékaink között szerepel Jarry *A megláncolt Űbűje* és John Arden *Úgy élnek, mint a disznók* című darabja. Stúdióinkban tél végére, tavasz elejére tervezünk bemutatót, Krötz *Ahol a vad jár* című darabját, talán Pirandellót, esetleg a *Karonyót*. Gyermekeknek felújítjuk Ascher rendezésében a *Pinokkiót*, és bemutatjuk Gianni Rodari *Hagymácska* című mesejátékát, melyet egy főiskolai hallgató fog rendezni.

Jövőre is vendégszerepel társulatunk Budapesten, s hozzánk is jönnek fővárosi és más vidéki együttesek. Évadunk remélhetőleg színes és változatos lesz. Egyébként látta Pécssett nyáron Foster *I. Erzsébetét*?

– Igen, láttam.

– Nos: nagyon szeretnénk ezt a stílust Kaposváron meghonosítani, s létrehozni egy olyan műhelyt, ahol ebben a stílusban a magyar történelem alakjairól jönnének létre hasonló történelemszemléletet tükröző darabok. Ezeket a vásári színjátszás elemeinek felhasználásával vihetnénk közel a nézőkhöz.

Debreceni Csokonai Színház

Debrecenben az elmúlt hat év alatt három igazgató és három főrendező váltotta egymást, s ezek a változások sohasem történtek párhuzamosan. A következő évadnak is nagyon változásszaga van, pedig Bényei József igazgató és Sándor János főrendező közt nincsenek nézeteltérések.

– Debrecenből tizennyolc szerződtek el. Vajon csak a külső szívvábotásra vagy esetleg a színház belső konfliktusai is szerepet játszanak ebben?

– A szívóhatás csak ott és csak akkor érvényesülhet, ahol belső bajok vannak. Tőlünk Dzsupsin Ibolya, Mátray Márta, Mezey Annamária, Lengyel János ment el többek közt, olyan színészek, akikben rendezőként nagyon sok munkám volt. Próbáltuk pótolni őket. Újhelyi Olgát a

főiskoláról, Högye Zsuzsát, Somodi Kálmánt és Simor Ottót más színházaktól szerződtettük. Bővítésről szó sem lehetett.

– Belső bajokról beszélt.

– Rosszul hatott ránk színházi életünk felborzolódása épp most, amikor július elején bezárt a színházunk, hogy elkezdődjék több éve esedékes rekonstrukciója. Emiatt rövidített, túlzásfolt volt az évadunk. Tájékoztató feladataink is igen megnöttek a Déryné Színház megszűnésével! Ez eleve rossz hangulatot szült. De voltak, vannak mélyebb okok, bajok is. Három éve vagyok a színháznál, de a kinevezésemet megelőző egy-két évet is beleértve – tudtommal – a prózai társulat igazi sikerélmény nélkül dolgozik. Visszhang nélkül. És ez nagyon káros. Itt nem a közönségre gondolok, mely számát tekintve évről évre emelkedik, s ha valamiért nem vagyok teljesen fejevesztett, akkor azért, mert például a *Három nővér* majd ötven előadását legalább háromnegyed ház nézte mindig. De a társulat egységéhez a szélesebb, szakmai elismerésre is szükség van. S ezt én nem tudtam megteremteni. Működésem alatt egy olyan darab nem volt, melynek bemutatását legalább a társulat fele ne el-lenezte volna. Pedig a színház, mint tudjuk, kollektív műfaj. S a kollektív munka nemegyszer lemondást követel, hiszen egy stábban nem az egyéniségeket kell felmutatni, hanem együtt: a gondolatot, a közösen vállalt stílust. Ha mi, rendezők nem értünk egyet, akkor ez a színészekben széthúzást eredményez, pedig a színház emberek szövetsége, nem kereskedelmi társaság, mint egyesek hiszik. Fontos lenne egymás sikerének kívánása, s mi nem így ülünk le egymás előadásaira.

– Ennyi tárgyi és emberi keserűség, nehezesség közt hogyan tudja folytatni itteni munkáját?

– Ebben az állapotban nem lehetett dobni a törülközőt. Játszani fogunk a Hungária Kamaraszínházban és a Kölcsey Ferenc Kulturális Központ színháztermében. Ez utóbbit november 7-én adják át. A Hungáriában kezdjük az évadot, a *Figaro házasságának* prózai, eredeti változatával, az én rendezésemben. A Kölcseyben Görgey Gábor *Törököt fogtunk* című, kissé átdolgozott darabját rendezem ismét. A Hungáriában Orosz György rendezi Radzinszij *Ma éjjel meg-nősülök* című zenés darabját. A Kölcseyben bemutatjuk Rózewicz *Kartotékját*. Vendégrendezésben. Rencz Antal ren-

dezi O'Neill *Egy igazi úr* című darabját, Orosz György Pinter *Születésnapját*. Tervezzük Hervé *Nebáncsvirágját* és egy mai magyar darabot. Én Ördög Szilveszter *Kapuk Thébában* című darabját rendezem, egyik főszereplője Bánfalvi Ágilesz. A Krúdy-évforduló alkalmából mutatjuk be Nyíregyházán az *Arany meg az asszonyt* és *Móricz Sátán* című egyfelvónásokat Rencz Antal rendezésében. A nemzetközi gyermekévre Tamási Áron *Búbos vitézével* és Schwajda *Lúdas Matyjával* készülünk.

– *Ez évben nem folytatja Shakespeare- és Csehov-rendezéseit?*

– Vidéki színházaink két koncentrikus körön helyezkednek el, az egyik kör száz, a másik kétszáz kilométer sugarú, a középpont Budapest. A külső körön, melyen Debrecen is elhelyezkedik, más a színházcsinálás nehézségi foka. S nekem itt kell a színházat vezetnem. A most uralkodó állapotban nem érzem olyan konzolidáltnak magam, hogy a saját örömeimet üzzem. De az ember nehezen van meg örömök nélkül. Mindez arra késztet, hogy előbb-utóbb, valahol a saját örömeimet kell keresnem.

Szolnok és Szeged

Lapzárta után érkezett a hír, hogy a szolnoki Szigligeti Színház igazgatását Kerényi Imre, a Szegedi Nemzeti Színházét Pál Tamás vette át; őket idő hiányában már nem tudtuk megszólaltatni.

Értesülésünk szerint a szolnoki színház műsortervében az alábbi bemutatók szerepelnek: Albee: *Nem félünk a farkastól*, L. Tolsztoj–Rozovszkij: *Legenda a lóról*, Örkény István: *Vérrokonok*, Brecht–Weill: *Koldusopera*, Mrożek: *Tangó*, Gorkij: *Hamis pénz*, Ibsen: *Kísértetek*, Bernstein: *West Side Story*.

A szegedi színház az évad első felében bemutatja Gogol: *Háztűznézőjét*, Csurka István: *Döglött aknák* című darabját, Puccini *Bobémélet* és Verdi *Giovanna D'Arco* című operáját, Hervé *Nebáncsvirágját*, valamint egy Móra Ferenc-regényből készült gyermekelőadást. (*A szerk.*)

